

106 JP4

Národní památkový ústav

Došlo: 2019-07-11 10:53:51

Č. j.: NPU-310/55082/2019

Listů: 4 Příloh: 0

1001351592

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111

Fax: 224 318 155

E-mail: epodatelna@mkr.cz

Rozhodnutí nabylo právní moci: 6.6.2019

za správnost: Olga Dědková

V Praze dne 7. 5. 2019
č. j. MK 71605/2018 OPP
sp. zn. MK-S 8527/2017 OPP
vyřizuje: Mgr. Olga Dědková

Obec Zbýšov
Zbýšov 30
285 65 Zbýšov

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče

prohlašuje

podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, oba ve znění pozdějších předpisů, **hlavní obytný objekt bývalého hospodářského dvora - stavba č. p. 1 na pozemku st. parc. č. 5/2 a stavba č. p. 3 na pozemku st. parc. č. 5/1, spolu s uvedenými pozemky, a dále pozemek parc. č. 65/1, vše v k. ú. Zbýšov v Čechách, obec Zbýšov, okres Kutná Hora, Středočeský kraj,**

za kulturní památku.

V tomto řízení dle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je účastníkem řízení: Obec Zbýšov, Zbýšov 30, 285 65 Zbýšov; IČO: 00236659.

Nedílnou součástí výroku tohoto rozhodnutí je zakres umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy.

Odůvodnění

Ministerstvo kultury obdrželo od Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště středních Čech v Praze, podnět k prohlášení hlavního obytného objektu bývalého hospodářského dvora (stavba č. p. 1 na pozemku st. parc. č. 5/2; stavba č. p. 3 na pozemku st. parc. č. 5/1), spolu s uvedenými pozemky a pozemkem parc. č. 65/1, k. ú. Zbýšov v Čechách, obec Zbýšov, okres Kutná Hora, Středočeský kraj, za kulturní památku.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, jako odůvodnění uvedl: „*Dům č. p. 1 a 3 je možné považovat za pozůstatek barokního dvora, stojícího v archeologicky, historicky i urbanisticky hodnotné lokalitě v blízkosti kostela Narození sv. Jana Křtitele. V kronice Zbýšova je obytný dům dvora považován za nejstarší dochovanou stavbu obce, protože všechny dřívější středověké památky postupně zanikly (původní kostel, který patřil sázavskému klášteru sv. Prokopa, nahradila novorománská stavba z let 1882 - 1885, přidružené benediktinské probošství zmizelo téměř beze stop, není známa jeho podoba ani přesná poloha). Jistě v návaznosti na starší stavby (někdejší středověké probošství, nebo pozdější renesanční dvůr) vzniklo předmětné barokní stavení hospodářského dvora, založené sedleckým cisterciáckým klášterem ve 30. až 50. letech 18. století, v době budování nového konventu v Sedlci. Ze základního ohledání této budovy víme, že při její stavbě byly do zdiva druhotně vloženy dva pískovcové překlady ostění gotického nebo gotickorenesančního původu. Tyto cenné stavebně historické artefakty, jejichž původ může být zjištěn teprve podrobnějším zkoumáním profilu při obnově objektu, jsou jedny z mála hmotných svědectví středověkých staveb ve Zbýšově. Na druhou stranu nalezené kamenné články dokládají, že celý rozsah hlavní budovy dvora mohl vzniknout jednotně. S nejvyšší pravděpodobností v budově tedy není obsažena část předbarokní stavby.*

Stavení, původně nespíše s obytnou a hospodářskou funkcí, v době svého vzniku osově směřovalo na tehdy ještě středověký kostel, tedy od počátku bylo svou polohou jednou z nejvýraznějších staveb obce. Obdélý areál dvora se stodolou a ovčínem, situovaný pod kostelem, ještě ohrazovala zeď a dvě vjezdové brány na severní a jižní straně. V průběhu svého vývoje se dvůr změnil, zeď i brány zanikly a hospodářské stavby byly přestavěny k obytným účelům. Bývalé nádvoří panského dvora se rozdělilo na zahrádky a průjezdem vznikla veřejná cesta ke kostelu. Ze všech staveb dvora největší stavebně historické hodnoty vykazuje právě budova č. p. 1 a 3. Od dílčích úprav z průběhu 19. století si zachovala nejen hmotovou skladbu, ale z velké části i úpravu fasád a navíc také hodnotné interiérové prvky (z 19. a první poloviny 20. století), které již v mnohých vesnických stavbách zanikly v důsledku modernizace.

Zbýšov, ve svém vývoji související se dvěma významnými středočeskými kláštery, se může pyšnit touto stále ještě dobře zachovanou obytnou budovou církevního statku, která zmíněnou historii dokládá. Ze staveb sázavského kláštera budova uchovává středověké kamenné články. Z podnikání sedleckého kláštera na Kutnohorsku patří k několika málo stavbám hospodářských dvorů tohoto kláštera, které se dochovaly do současnosti (cenná sýpka v Krchlebech byla zbořena v roce 2011 bez vědomí úřadů). Druhým známým příkladem sedleckého církevního majetku je klášterní rezidence v Horušicích na Čáslavsku, která ale zastupuje jiný typ kulturní památky, s primárně reprezentativní funkcí, využívaná pro pobyt představitelů kláštera. Zbýšovská kvalitně založená budova jako hlavní zázemí pro správce statku zase představuje typ obytné stavby hospodářských dvorů sedleckého kláštera.

Citlivá obnova a rehabilitace této stavby může být pro historické jádro vsi velmi přínosná, neboť přímá cesta ke kostelu vede podél celého západního průčelí budovy. Navíc hmotově má dům zásadní význam v urbanismu obce a v dálkových pohledech od Zbýšovského rybníka.“

Ministerstvo kultury podnět vyhodnotilo a zahájilo správní řízení o prohlášení předmětného souboru za kulturní památku.

V řízení se vyjádřil Městský úřad Čáslav, odbor školství, kultury a památkové péče, který ve svém stanovisku ze dne 22. 8. 2017, č. j. MěÚ/19398/2017/ŠKP, sp. zn. 3102/2017, prohlášení předmětného objektu s pozemky za kulturní památku doporučil s odůvodněním: „*Hmota dnešní podoby předmětného objektu bývalého hospodářského dvora byla datována do doby kolem poloviny 18. století a to včetně jižního valeně klenutého sklepa. Z této doby pravděpodobně pocházejí i některé články omítkového členění lizénovými rámy. Původně obec Zbýšov náležela benediktinskému klášteru v Sázavě, který zde před rokem 1360 založil probošství. Po zničení probošství za husitských válek byl klášterní majetek zabrán a přičleněn k panství nedalekého hradu Chlum a podle historických pramenů na tomto místě stál poplužní dvůr již v 16. století. Následně náležel Zbýšov k panství Krchleby. Toto panství roku 1748 koupil cisterciácký klášter v Sedlci. Na I. vojenské mapě z 60. let 18. století je schematicky zakreslený půdorys dvora, který odpovídá dnešnímu dochovanému stavu.*

Dodnes dochovaná stavba je barokního původu z doby před polovinou 18. století. Stavba objektu je nejspíše spojena se sedleckým opatem Janem Reichknechtem, který roku 1748 koupil krchlebské panství i se Zbýšovem. Objekt č.p. 1 a 3 u kostela sv. Jana Křtitele je podle kroniky Zbýšova považován za nejstarší dochovanou stavbu, protože všechny dřívější stavby postupně zanikly a i původní kostel nahradila novorománská stavba. Tato stavba, která je ve své podstatě dobře zachovanou obytnou budovou církevního statku, dokládá hospodaření významného sedleckého kláštera a zároveň patří jen k několika málo dochovaným stavbám hospodářských dvorů tohoto kláštera.

Tato budova je pro obec Zbýšov, spolu s kostelem Narození sv. Jana Křtitele, jediným historickým pozůstatkem dokládajícím dlouhou historii obce. Celkově je objekt v dobrém stavebně technickém stavu s dochovanými historickými konstrukcemi (valené stropy, krov, omítky, dřevěné podlahy, okna i vnitřní dveře), které si jednoznačně zaslouží památkovou ochranu. Navíc má objekt hmotově zásadní význam v urbanismu obce, kde tvoří dominantní hmotu při příjezdu do obce a ke kostelu.“

V řízení se dále vyjádřil Krajský úřad Středočeského kraje, Odbor kultury a památkové péče, který ve svém stanovisku ze dne 31. 7. 2017, č. j. 093541/2017/KUSK, sp. zn. SZ_093541/2017/KUSK, prohlášení předmětného objektu s pozemky za kulturní památku rovněž doporučil. Dále uvedl: „*Objekty čp. 1 a čp. 3, které se nachází ve středu obce Zbýšov, v sousedství kulturní památky novorománského kostela, jsou pozůstatky bývalého hospodářského dvora. Ve hmotě objektů je dosud dochované barokní zdivo z období cca pol. 18. stol. Cennými jsou i pozůstatky druhotně použitých patrně gotických nebo renesančních kamenných prvků ve zdivu. V 19. stol. a během 1. a 2. pol. 20. stol. prošly objekty areálu bývalého dvora stavebními úpravami. Historie dvora není podrobně známá. I přes řadu novodobých úprav lze, dle fotodokumentace NPÚ interiéru a exteriéru konstatovat, že v objektu jsou dochované památkově hodnotné konstrukce (obvodové zdivo, klenby, záklenky oken), ale i detaily (dveřní kování, šamotové dlažby, prkenné podlahy). Podrobnosti o rozboru zdiva byly nedávno publikovány v odborném článku Ing. Jana Sommera z Národního Památkového ústavu, Generálního ředitelství - „Nález architektonických článků druhotně použitých ve zdivu barokní budovy bývalého hospodářského dvora (Zbýšov, okres Kutná Hora, čp. 1 a čp. 3)“, celý text článku viz příloha.*

Objekty slouží v současnosti pro bydlení. Stavebně-technický stav je vcelku dobrý. Omítky jsou však značně degradované, objekty vyžadují celkovou obnovu.

Objekty spolu s pozemky, které jsou předmětem návrhu, představují významný doklad historického vývoje obce Zbýšov, jsou památkově cenným pozůstatkem výstavby barokního hospodářského dvora. Lze konstatovat, že i přes novodobé zásahy (zejména cihlové dozdivky u obvodového zdiva, betonové překlady, úpravy oken) vykazuje bezpochyby významné

památkové hodnoty samotná barokní zděná konstrukce stavby i starší druhotně použité kamenné prvky.“

Účastník řízení byl o zahájení řízení vyrozuměn podle § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, dopisem Ministerstva kultury ze dne 28. 8. 2017, pod č. j. MK 54344/2017 OPP, a byl informován o svých právech a povinnostech v řízení. Tímto dopisem byl rovněž v souladu s § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, informován o tom, že již byly shromážděny všechny podklady pro rozhodnutí a byl vyzván, aby se vyjádřil jak k nim, tak ke způsobu jejich zjištění, případně navrhl jejich doplnění v zákonem stanovené lhůtě.

Účastník řízení této možnosti nevyužil.

Popis souboru dle NPÚ:

Předmětná budova je přízemní, disponovaná na 10 x 2 okenní osy a zastřešená sedlovou střechou ukončenou valbami. Na jižní straně je přízemí nad okolní klesající terén vyvýšeno o cca 3-4 m. Zdivo je převážně lomové, z protáhlých plochých úlomků místní vrstevnaté horniny. Lomové zdivo je z velké části plentované páleným materiálem. Místy zdivo tvoří cihlové úseky (řádky cihel, větší plochy líce). Podoba cihelného zdiva kolem okenních otvorů ukazuje na dodatečné úpravy. Z poškozeného stavu omítek jsou v několika místech patrné pískovcové kvádry a v nárožích dva druhotně použité fragmenty překladu pravoúhlého otvoru. Profilace s oblounem mezi dvojicí výžlabků odkazuje ke gotickému nebo goticko-renesančnímu původu těchto prvků.

Po novodobých úpravách se nejlépe dochovaly čelní fasády a podélná východní fasáda, s rytmem přesahů zhlaví vazných trámů. Fasády člení hlazené lizénové rámy, plochy pokrývá hrubě rovnaná natíraná omítka. Pod omítkou se nacházejí zbytky starší, hladké, bíle natřené omítky s lizénami. Na pekované omítce jsou zřejmě stopy rudkových kreseb.

Východní fasáda je rozvržena na čtyři pole v rytmu 3-2-3-2 okenních os. Okenní otvory, s částečně dochovanými dvojitými ven a dovnitř otevíravými okny, rámuje pásové šambrány. Čelní i nádvorní fasádu člení bíle natřené lizény, při nárožích sdružené. Z nádvorní novodobě upravené fasády vystupuje čtveřice předsíní se vstupy do jednotlivých bytů.

Střechu kryjí na jižní polovině pálené drážkové tašky, na severní eternitové šablony. Vystupují z ní tahové komíny.

Budova je nyní rozdělena na pět bytových jednotek, s jednoduše řešenými místnostmi. Na jižním konci domu, kde je přízemí nad okolní klesající terén vyvýšeno, se nachází valeně klenutý sklípek (vyzděný převážně z lomového kamene, místy z cihel). V prvním a třetím bytě ze severní strany jsou další dva sklípky, zřejmě mladšího původu. Severní sklep je nepřístupný. Sklípek, blíže ke středu stavby, je sklenutý cihelnou segmentovou klenbou.

V bytech se zčásti dochovala prkenná podlaha, zčásti byla již nahrazena betonem. Kromě sklepních prostor a plackové klenby v prvním bytě ze severní strany jsou všechny místnosti plochostropé (v prvním bytě od severu, kde bývala kovárna, navíc s krajními omítnutými stropními trámy). Okenní otvory a některé dveřní otvory ve všech bytech mají segmentové záklenky. Vnější i vnitřní šestitabulkové okenní výplně se dochovaly převážně v severní části domu s č. p. 1. V domě stojí za pozornost soubor původních dřevěných dveří z 19. století a z 1. pol. 20. století. Převažují dveře rámové konstrukce s obdélnými výplněmi, osazené v dřevěných zárubních (místy s profilací). Do souboru dveří patří i svlakové dveře při vstupech na půdu (v prvním bytě ze severní strany s pásovým závěsem s lístkovým koncem) a do segmentově sklenutého sklípku. Vstupy na půdu jsou v chodbičkách dvou bytů v dřevěném prkenném obložení s lištami (v prvním bytě z jižní strany a v třetím bytě ze severní

strany). Nejlépe zachovaný je třetí byt ze severní strany (jednotný soubor dveří, prkenná podlaha, sklípek s původními svlakovými dveřmi a segmentovou klenbou a vstup do krovu s mazaninovou podlahou). Dům má hambalkový krov, s jednostranným zavětrováním. Půdní prostor je rozdělen do tří úseků, přístupných ze tří bytů (prvního a třetího bytu ze severní strany a prvního bytu z jižní strany). V podlaze půdy jsou patrné povaly s mazaninou.

Během hodnocení Ministerstvo kultury pečlivě zvážilo všechny výše uvedené podklady a stanoviska a rozhodlo o prohlášení hlavního obytného objektu bývalého církevního hospodářského dvora (stavba č. p. 1 na pozemku st. parc. č. 5/2; stavba č. p. 3 na pozemku st. parc. č. 5/1), spolu s uvedenými pozemky a pozemkem parc. č. 65/1, vše v k. ú. Zbýšov, za kulturní památku.

V řízení bylo zjištěno, že předmětný objekt má velkou historickou hodnotu. Jde o pozůstatek barokního hospodářského dvora založeného známým cisterciáckým klášterem v Sedlci u Kutné Hory. Jedná se o barokní objekt z poloviny 18. století, v jehož zdivu se dokonce nachází několik starších cenných stavebních prvků gotického či gotickorenesančního původu. Objekt je pravděpodobně nejstarší dodnes stojící historickou stavbou v obci. S ohledem na dobu svého vzniku je tedy významným dokladem historického stavitelství v obci Zbýšov.

Objekt se do současné doby dochoval v exteriéru i v interiérech s vysokou mírou autenticity a nachází se v něm památkově velmi cenné původní historické konstrukce i řada stavebních prvků a detailů. Novodobé stavební zásahy na něm provedené nejsou nikterak výrazné a nesnížily jeho celkovou památkovou hodnotu natolik zásadně, aby nemohl být prohlášen za kulturní památku.

Zároveň Ministerstvo kultury konstatuje, že předmětný objekt má význačnou urbanistickou hodnotu a to vzhledem k jeho důležitému umístění v rámci obce (je situován na zdaleka viditelném místě poblíž kostela Narození sv. Jana Křtitele). Společně s tímto kostelem se jedná o nejvýznamnější historický pozůstatek dokládající dlouhou historii obce.

Památkově cennou součástí areálu jsou i pozemky st. parc. č. 5/2 a 5/1 a pozemek parc. č. 65/1, vše v k. ú. Zbýšov. Na prvních dvou jmenovaných pozemcích objekt stojí; pozemek parc. č. 65/1 s nimi sousedí a dříve tvořil část nádvoří hospodářského dvora. Všechny uvedené pozemky jsou s objektem historicky spjaty a tvoří s ním jeden nedílný celek. Památkové hodnoty těchto pozemků se tedy odvíjejí od památkových hodnot objektu. Novodobé oplocení, které je nedílnou součástí pozemků, není nositelem památkových hodnot.

Ministerstvo kultury závěrem konstatuje, že hlavní obytný objekt bývalého hospodářského dvora (stavba č. p. 1 a stavba č. p. 3) v obci Zbýšov svým umístěním, historickou, architektonickou i urbanistickou hodnotou a zachovanými konstrukcemi i stavebními detaily splňuje podmínky pro prohlášení věci za kulturní památku ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát uložené rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1

správního řádu za doručení posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

v. r. Pavlína Šovář

Mgr. Ing. Eva Trejbalová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Stejnopis rozhodnutí:

Národní památkový ústav, generální ředitelství

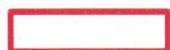
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Městský úřad Čáslav, úsek památkové péče

Krajský úřad Středočeského kraje, odbor kultury a památkové péče

Vlastní

Příloha č. 1: hlavní obytný objekt bývalého hospodářského dvora - stavba č. p. 1 na pozemku st. parc. č. 5/2 a stavba č. p. 3 na pozemku st. parc. č. 5/1, spolu s uvedenými pozemky, a dále pozemek parc. č. 65/1, vše v k. ú. Zbýšov v Čechách, obec Zbýšov, okres Kutná Hora, Středočeský kraj - kopie katastrální mapy s vyznačením umístění věci; nedílná součást tohoto rozhodnutí

stavba č. p. 1 a stavba č. p. 3

pozemek st. parc. č. 5/2, pozemek st. parc. č. 5/1 a pozemek parc. č. 65/1, vše v k. ú. Zbýšov v Čechách